

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พัฒนาการทางการเมืองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมทางการเมือง โดยนับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ตลอดระยะเวลา 78 ปีที่ผ่านมา ระบบการเมืองไทยยังพัฒนาไปไม่มากนัก อำนาจการบริหารประเทศโดยส่วนใหญ่ยังคงอยู่กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ประชาชนมักเป็นเพียงผู้ดู ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น เช่น การให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เขียน พுகเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างเสรี การกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การกำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าชื่อยื่นถอดถอนนักการเมืองได้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น แต่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมให้กับประชาชนนั้นไม่ใช่เรื่องที่ย่าง่ายเลย เพราะมีปัจจัยหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ครอบครัวยุคใหม่ สภาพสังคม สภาพแวดล้อม สถานะทางเศรษฐกิจ รวมถึงการเข้าถึงการครอบงำจากผู้มีอำนาจที่เข้ามาบริหารประเทศ ผ่านทางหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่เข้ามากำกับดูแลในระดับต่าง ๆ จนถึงระดับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน สื่อมวลชนของรัฐ หน่วยงานราชการต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นด้วย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีรายได้จากการจัดเก็บภาษี และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากกว่า 700 ล้านบาทต่อปี และมีอำนาจหน้าที่ จัดทำบริการสาธารณะ บำรุงรักษาจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แก่ประชาชนในจังหวัดขอนแก่นจำนวน 1,760,000 คน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ข้าราชการถือว่า

เป็นกลไกหลักในการนำนโยบายของนักการเมือง ไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้มากที่สุด ซึ่งบทบาทในส่วนนี้ได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากประชาชนโดยทั่วไป โดยในการดำเนินโครงการต่าง ๆ จะต้องมีการติดต่อประสานงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีส่วนสำคัญในการกล่อมเกลາทางการเมืองด้านค่านิยม ทัศนคติ พฤติกรรมต่าง ๆ ของประชาชน รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมให้แก่ระบบการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาล

ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ถือว่าเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ของรัฐที่เข้ามากำกับดูแลประชาชนในระดับจังหวัด การศึกษาถึงลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น น่าสนใจในประเด็นที่อาจนำไปเชื่อมโยงวิเคราะห์ถึงลักษณะความโน้มเอียงทางการเมืองของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่ต้องรับบริการสาธารณะจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

คำถามการศึกษา

1. ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นอย่างไร
2. ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีแนวโน้มวัฒนธรรมทางการเมืองรูปแบบใด

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อทราบความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อทราบแนวโน้มรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ไม่รวมถึงลูกจ้างประจำ
2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 189 คน
3. พื้นที่ในการศึกษาคั้งนี้คือสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ที่มีที่ตั้งสำนักงานตั้งอยู่ถนนหน้าเมือง ถนนกลางเมือง และศูนย์ซ่อมเครื่องจักรกล ถนนเลียงเมืองขอนแก่น
4. ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้ คือในภาคเรียนที่ 2/2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติของบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เมื่อปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอจึงพัฒนากลายเป็นค่านิยม แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจต่อ ระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยความ โน้มเอียง ทางการเมืองของบุคคลจะไม่สามารถแยกออกจากความ โน้มเอียงทางศาสนา และสังคม ได้

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไฟรไฟฟ้า เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มี ความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมือง ในทุกระบวนการ และไม่มีความรู้สึว่าตนเองมีความหมายหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจของรัฐ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ โดยคุณฐิ

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อควบคุม กำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการ ปกครองเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบไฟรไฟฟ้า เป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ที่ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับอำนาจของผู้นำเผ่า หมู่บ้าน เจ้าของที่ดิน และได้พัฒนา

ความจงรักภักดีไปสู่ระบบการเมืองระดับชาติ โดยยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางให้อยู่เหนือกว่า แต่ประชาชนก็ยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมือง ไม่คิดว่าตนจะมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม เป็นแบบที่ประชาชนบางส่วนเริ่มมีความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยคิดว่าตนมีบทบาทและมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ จึงเกิดการเรียกร้องสิทธิทางการเมืองขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีประชาชนอีกบางส่วนยังคงเมินเฉยและไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบที่เกิดอยู่ในประเทศเกิดใหม่ กล่าวคือ ประชาชนในประเทศเหล่านี้ส่วนมากจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ แต่จะถูกปลุกเร้าในเรื่องผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อคุ้มครองประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตน

ความรู้ หมายถึง ความรู้ในทางการเมืองที่อย่างน้อยจะต้องทราบ เช่น ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของประเทศชาติ ระบบการเมืองในแง่ทั่ว ๆ ไป โครงสร้างและบทบาทของผู้นำทางการเมือง ความรู้เกี่ยวกับการบังคับใช้ นโยบายตลอดจนกระบวนการในการตัดสินใจ นโยบาย ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ อำนาจ และกลยุทธในการที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายอย่างไร

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่แสดงออกถึงกระบวนการทางการเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ การกำหนดตัวผู้ปกครอง การผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล และการชุมนุมเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองว่าตนเองมีสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

ข้าราชการ หมายถึง ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ไม่รวมถึงลูกจ้างประจำ

ประโยชน์การศึกษา

ทำให้ทราบถึงลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น อันจะเป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการเมืองของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป